

Lagmandens nytårstale 2015

God aften færingar.

- Inden vi mødes næste gang, skal I have hjulpet mindst tre mennesker.

Dette var hjemmearbejdet, som en kristendoms lærer i en syvende klasse på Færøerne forleden gav sine elever. Hver af dem skulle hjælpe mindst tre mennesker.

- I skal hjælpe, uden at de har bedt jer om det. I skal selv vurdere, hvem der har behov for jeres hjælp. Og I skal gøre det uden at få noget til gengæld.

En uge senere havde klassen igen kristendom. Og da havde de alle gjort noget godt for *mindst* tre mennesker.

Små gerninger, som gjorde glæde, som varmede og gjorde forskel.

Eleverne lærte, at alle har behov for hjælp ind imellem.

De lærte at se behovet.

Og at gøre en indsats.

***

Desværre lever vi i en tid, hvor tendensen er en anden.

En tid, hvor mennesket har tendens til at tage hellere end af give.

En tid, hvor vi kræver mere, samtidig som vi vil give mindre.

Vi bør være bevidste om denne tendens. Og som kristendoms læreren, bør vi minde hinanden om, at alle har behov for hjælp ind imellem.

Derfor må alle, som kan, yde en indsats.

***

Heldigvis er der mange færingar, som gør netop det. Enkelt personer, fællesskaber, virksomheder og religiøse menigheder gør dagligt et stort arbejde.

De giver de økonomisk trængte mad. Besøger de enlige. Hjælper nødstedte ude i verden. Giver ressourcsvgave mennesker en chance. Hjælper udlændinge til at finde plads i samfundet.

Mange mennesker giver af sin rigdom, og sin tid, hvor de ser et behov.

De venter ikke, til de bliver bedt om hjælp. Og de gør det ikke for at få noget igen.

Dette bliver gjort af et varmt hjerte.

Varme hjerter er grundstenen under vores velfærdssamfund. Den oldgamle færøske grundtanke om, at vi må sikre de svageste, har altid stået stærkt mellem færinger. Tanken er også indpasset i vores systemer gennem flere generationer.

***

Mine bedstemødre var teenagere under trange kår i trediverne. Purunge blev de nødt til at arbejde. Kriseårene i halvtredserne var også hårde. Men dengang begyndte færinger at vågne – mennesker ville ikke bare *overleve*, de ville *leve*. Folkepensionen og andre sociale ordninger blev sat i værk for at skabe lighed og sikkerhed.

Min mor er født i '46. Hun har ni søskende, en hjemmegående mor, og en far, som var fisker. Kårene var trænge, og hver måtte gøre sit at mætte alle munde. I tresserne, da mor var halvvoksen, blev sundhedsvæsenet, skolevæsenet og socialvæsenet udbygget og udviklet.

Jeg er født i '72. Da jeg voksede op, blev kvinderne virkelig politisk aktive. Over alt på Færøerne blev alderdomshjem, plejehjem og daginstitutioner bygget. Senest i firserne blev Samhaldsfasti etableret. En solidarisk pensionsordning, som sikrede daværende, nuværende og fremtidige pensionister en sikker alderdom.

Meget er gjort for at sikre velfærdssamfundet. Det betyder, at jeg har kunnet leve mit liv, som jeg har villet. Vi har fået frihed til at skabe vore egne liv.

Fra generation til generation – fra bedstemødre, til mor og til mig – er Færøerne blevet et bedre samfund. Ikke et fejlfrigt samfund, men et samfund, som vi kan være stolte af.

Netop fordi alle har gjort sit bedste for at sikre efterkommerne.

Og når jeg ser min egne sønner vokse op, ser jeg en sammensat og kompleks generation, som også får stor frihed og mange muligheder. Verden ligger åben for dem.

***

Men netop den åbne verden er også det, som kan påvirke deres fremtid mest.

I øjeblikket skyller frygten ind over Europa. Frygten gennemsyrrer vore tanker, indgår i den daglige snak og flyder over på de sociale medier.

Krigen har bredt sig til Europa. Vi kender ikke fjenden, som dræber tilfældige mennesker.

Samtidig strømmer flygtninge denne vej fra Mellemøsten. Mennesker i nød. Mennesker med den samme fjende som os.

Hvad gør vi?

Murer os inde med vore gode ordninger og gode liv? Lader vi frygten bestemme?

Eller vil vi gøre en forskel? Efter bedste evne?

Angela Merkel er netop kåret årets person i 2015. Årsagen er, at hun står ved sit og ved de værdier, som vi i mange generationer har holdt højt. Men som vi nu af bare frygt har lyst til at vige fra.

Angela Merkel er udsat for hårde beskyldninger og siger: Vi løser problemerne ved at arbejde sammen. Lykkedes det os at redde bankerne – kan vi også redde menneskerne.

Færøerne må også stå sammen med de andre lande i Europa. Vi må gøre en indsats efter bedste evne, sådan som kristendoms læreren lærte eleverne.

Ja, vi er små. Men vi må alligevel gøre vort.

Kommende generationer skal ikke lære, at frihed bare er vigtig indimellem. Eller at vi bare bør hjælpe og gøre en forskel indimellem.

Vi må give vores børn den opfattelse, at for os færinger er samme værdier gældende ude som hjemme. I gode og i ringe tider. Det er det, som foregående generationer har kæmpet for.

Alle må gøre sit.

***

For gerningerne fra bare en enkelt færinger kan få betydelig virkning for mange tusind mennesker.

Anton Olsen fra Rituvík reddede mere end 3000 flygtninge for 40 år siden. Ene traf han beslutningen og gav beskeden. Flygtningenes skib sank – de kunne være druknet. Men Anton Olsen gjorde sit.

Også Karolina Petersen fra Toftum gjorde sit bidrag og påtog sig at bedre forholdene for de svageste færinger. I 2016 er det 60 år siden, hun etablerede skolen við Áir, som Dugni nu fører videre. Hun kæmpede for arbejde til enlige mødre, og hun oprettede Patienthotellet i København.

Således har Karolina Petersen hjulpet flere tusind mennesker, som havde haft væsentligt værre kår, hvis hun ikke havde givet sit bidrag.

Anton og Karolina er inspiration til os alle og en påmindelse om, hvorfor kommende generationer må være et opdraget til at hjælpe.

Vi må kræve af vore unge, at de også giver for alt det, de får.

Det er et rimeligt krav.

***

For ingen kan bare kræve.

Jeg ved, at velfærdssamfundet kan blive en sovepude, som gør det let at skubbe ansvaret fra sig. Trække på skuldrene. At gøre det modsatte at det, som Anton, Karolina og kristendoms læreren lærer os.

”Gør din pligt og kræve din ret”. Det er kontrakten mellem individet og samfundet.

Derfor er det ikke i orden, at unge arbejdsduelige mennesker siger nej til arbejdstilbud, fordi de hellere vil være i ALS (Arbejdsløshedsordningen).

Det er ikke i orden, at meget rige virksomheder, der skaber værdi af de færøske ressourcer, holder sig tilbage med at give et lidt større bidrag til fællesskabet.

Det er ikke i orden, at mennesker bevidst snyder i skat eller på anden måde tiltusker sig mere, end de har ret til.

Og det er heller ikke i orden, når det offentlige ikke administrerer hårdtvundne skattekroner fornuftigt. At der bliver ødslet med skattekronerne.

Det er ikke at have solidaritet med alle dem, som hver dag tager på arbejde og betaler sin skat. Og denne adfærd kan hurtigt ramme en ven, noget familie eller os selv.

For vi ved, hvor hurtigt skæbnen kan vende. En arbejdsulykke, en skilsmisse, en sygdom – og livet er vendt på hovedet.

Pludselig kan det være os, som har behov for hjælp. Men har vi da ikke først givet, hvordan skal vi da kunne kræve?

***

Forleden belyste en udsendelse i TV tre mænds hverdag.

Róar Hansen, Suni úr Hørg og Emil Bjarnaskor kan ikke længere være med på samme måde, som vi andre. Men stædigheden og viljen har bragt dem langt. Og det, de vil gøre, er at gøre forskel.

Róar, som har muskelsvind, Suni, som blev blind, og Emil, som fik hjerneskade, har alle et brændende ønske om at arbejde. At have noget at stå op til. At betale tilbage til fællesskabet.

Alle tre vil gøre noget af betydning. For fællesskabet. For Færøerne. Efter evne.

Også disse tre mænd er forbilleder.

De minder os for det første om den rette indstilling. For det andet om betydningen af at være en del af fællesskabet. For det tredje, at det ikke bare drejer sig om, hvad din skæbne er, men hvordan du bærer din skæbne, og hvilken hjælp, du får til at bære den.

***

For nogen kan den synes ubetydeligt, sådan som vi hver især skal bidrage.

For andre kan føle det urimeligt meget.

Men før nogen kan få fra kassen, må der være noget at dele ud af. Derfor må alle yde efter evne.

Der er ingen tvivl om, at det færøske erhvervsliv skaber arbejdspladser og indtægter, som er forudsætningen for al socialpolitik. Der skal trækkes mange fisk op af havet, der skal støbes mange fundamenter, og mange børn skal passes for at have råd til velfærden.

Samtidig er velfærden en betingelse for den bedste arbejdskraft. Et godt velfærdssystem er en forudsætning for et konkurrencedygtigt erhvervsliv. Det offentlige og private går hånd i hånd.

Og derfor er de forskellige samfundsgrupper ikke fjender, som vi ellers ofte kan få opfattelsen af.

Det er os, Færøernes folk, som har bygget dette land. Ikke os politikere; ikke os erhvervsfolk; ikke os akademikere; ikke os med ønske om selvstændighed eller ønske om samhørighed, men os, hele folket. I fællesskab.

Vi er alle glade for vort land.

Lad os derfor ikke skabe unødvendige kløfter. Vi må hjælpes ad, og vi, som kan, må støtte dem, som ikke kan.

***

Denne aften symboliserer både en slutning – og en begyndelse. Gamle traditioner – og ændringer.

Dyrebare minder – og ukendt glæde.

Vi ved ikke, hvad der er i vente.

Men styrken ved fællesskabet er netop visheden om, at når vi ikke selv magter at løfte byrden, træder stærkere skuldre til. Det er visheden om, at vi aldrig står alene, uanset hvordan livet rammer. Det er visheden om, at sammen med andre står *du* stærkere.

I fællesskabet må alle gøre en forskel. Og som kristendoms læreren så visdomsfuldt lærte sine elever, så har vi alle ansvaret for at gøre det, vi kan.

Forestil jer et 2016, hvor vi alle dagligt sætter os for at gøre noget godt. Uden frygt og frivilligt – og uden at forvente noget til gengæld.

Forestil jer det samfund, vi så havde givet videre til vore børn, når de skal tage over.

Mit ønske for 2016 er, at vi viser sammenhold fremfor splid, og at vi hellere samarbejder end modarbejder.

Godt nytår. Gud velsigner Færøerne vort land.